

ПЕРЕДМОВА

На сторінках чергового випуску Наукових записок НаУКМА «Історія і теорії культури» ми продовжили традицію щорічної публікації вітчизняних культурологічних досліджень: з історичної культурології та пам'яткознавства, семіотики та іконології, культурософії та культурографії, з проблем культурної ідентичності та ін. У цьому збірнику подано наукові праці викладачів та аспірантів кафедри культурології Національного університету «Києво-Могилянська академія», а також статті науковців вищих навчальних закладів України, що входять до асоціації культурологів.

Автори традиційної рубрики «*Феноменологія культури*» з різних полюсів підходять до новітніх аспектів сучасної культури, модерних медіа-практик та аспектів акультурації маргінальної особистості. Зокрема, з матеріалу О. Березінської читач має змогу дізнатися про специфіку культурологічного дослідження імміграції, а надалі дискурс торкається новітньої Одеси як поліетнічного та мультикультурного мегаполіса з відповідними потребами нового оперування щодо нього поняттями «культура», «субкультура», «маргінальність» тощо. Як зазначає автор, «концепція маргінальності припинила існувати як унітарна, і в ній виділилися три напрями, три типи: культурна, структурна і маргінальність соціальної ролі».

Дослідження нових форм медіа від О. Манделіни ознайомлює з новітніми моделями цифрової комунікації, зокрема з розробками Алана Кея і Теда Нельсона, котрі ще майже сорок років тому зуміли передбачити чимало звичних нам сьогодні приладів та інформаційних джерел.

Рубрика «*Іконологія та семіотика культури*» пропонує декодування візуальних меседжів у широкому дослідницькому спектрі. Зокрема, про моделювання декадентського кінотвору ідеться у матеріалі О. Кирилової. Авторка розглядає стиль як культуророспецифічний код і стилізацію за доби модерну, рівні кодування/декодування декадентського кінотвору (аудіальний, тактильний, наративний, інтертекстуальний тощо). Б. Сорокін у своєму історіографічному нарисі досліджує «Білий куб» як найпоширеніший спосіб демонстрації мистецтва в музеях і галереях.

Рубрика «*Культурні дискурси тоталітарної ідентичності*» представлена екскурсами в американський нео-тоталітаризм, а також у культурний символіарій радянської та пострадянської ідеології. Зокрема, матеріал К. Богуславської висвітлює вітчизняну специфіку російського пропагандистського сюжету «поїзд дружби», наново відкриваючи контроверсійні кримські сторінки історичної пам'яті. У статті вдало показано, як завдяки кінодискурсу фейковий сюжет здатен набути рис впливової пропаганди. Кінодискурс саги «Тіні забутих предків» досить глибоко розкриває О. Брюховецька. Цього разу авторка звертається до сексуалізації трудового процесу в «радянському уявному» за методами семіотики кіно. Але основним вектором дослідження при цьому стає не виявлення прихованих образів Параджанова (вони тут лише інструментарій), а меседжі постсталінізму, втілені у цій неоднозначній

символічній стрічці. У статті В. Левицького тоталітаризм режиму Дональда Трампа порівнюється із режимом Муссоліні та з іншими право-радикальними сплесками першої половини ХХ ст. Аналітичним підсумком статті можна вважати запитання: «Скільки влади може бути довірено людям, якщо фашизм, як і популізм, є результатом демократичної політики?»

Рубрика *«Історична культурологія»* демонструє широкий дослідницький спектр занурення авторів у проблеми історії культури. У своєму історіографічному нарисі В. Балабушка оглядає європейську минувшину на прикладі княжих генеалогій Київської Русі. Досліджуючи культуру часу в тибетському буддизмі, О. Калантарова так само оперує історіографічним матеріалом, аналізуючи традиційне вчення Калачакри. Хочемо відзначити, що в цій розвідці використано автентичні тексти тибетською мовою. М. Кушнарєва розглядає питання європейської ідентичності на матеріалі раних гуманістів італійського Відродження і, зокрема, цікавий культурний злам початку ХV ст., коли у колі гуманістів починає формуватися певна субкультура, яка прирівнює життя до неперервної самоосвіти.

У рубриці *«Практики вивчення і збереження старожитностей культури»* традиційно представлено археологічну культурологію, пам'яткознавчу аналітику, музеєзнавчі студії тощо. Зокрема, в межах останніх можна ознайомитися з освітницькими музеологічними концептами О. Бондарець. Рекомендації щодо викладання музеологічних дисциплін у контексті нових вимог інформаційної доби авторка ілюструє фоторепортажем із відповідних практик студентів НаУКМА різних років навчання.

У методичних розробках із музейного макетування гарячих виробництв С. Пустовалова та Л. Чухрай запропоновано цікаві моделі зі стародавньої металургії, з еволюції печей тощо. Автори переконують, що натурний макет за відсутності чи неможливості перенесення пам'ятки до скансену є єдиним способом донесення до широкого загалу відвідувачів видатних пам'яток археології. Ще один матеріал рубрики – англomовний речознавчий огляд аспіранта А. Москаленка орнаментованого посуду з розкопок Княжої Гори 1958–1965 рр.

У рубриці *«Рецензії»* подано відгук Д. Короля на дві тематичні монографії зі скіфознавства: М. Степанова та Г. Вертієнко, присвячені танатологічним вимірам давньоскіфської культури. Окрім суто оглядової аналітики, властивої вітчизняним рецензіям, автор порушує спірні моменти цих праць.

Денис Король